

Bruxelles, 8 iunie 2023
(OR. en)

10249/23

ENFOPOL 269
ENFOCUSTOM 66
COSI 106
CULT 71
JAI 789

REZULTATUL LUCRĂRILOR

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Data:	8 iunie 2023
Destinatar:	Delegațiile
Nr. doc. ant.:	9387/23
Subiect:	Concluziile Consiliului privind combaterea traficului de bunuri culturale – Concluziile Consiliului (8 iunie 2023)

În anexă, se pun la dispoziția delegațiilor Concluziile Consiliului privind combaterea traficului de bunuri culturale, astfel cum au fost aprobate de Consiliu (Justiție și Afaceri Interne) în cadrul celei de a 3995-a reuniuni a sale, care a avut loc la 8 iunie 2023.

CONCLUZIILE CONSILIULUI
privind combaterea traficului de bunuri culturale

CONSILIUL UE,

REAMINTIND Strategia UE privind uniunea securității 2020-2025¹ și Strategia UE de combatere a criminalității organizate 2021-2025²,

REAMINTIND concluziile Consiliului referitoare la abordarea UE privind patrimoniul cultural în situații de conflict și criză³, astfel cum au fost adoptate în 2021,

AVÂND ÎN VEDERE Rezoluțiile 2253, 2199, 2462 și 2347 ale Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, care constată cu profundă îngrijorare că organizațiile teroriste generează venituri din traficul de bunuri culturale, precum și Rezoluția din 2018 a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite privind returnarea sau restituirea bunurilor culturale țărilor de origine,

AVÂND ÎN VEDERE Rezoluția Parlamentului European din 17 ianuarie 2019 referitoare la cererile transfrontaliere de restituire a operelor de artă și a bunurilor culturale furate pe perioada conflictelor armate și a războaielor,

SALUTÂND Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Planul de acțiune al UE împotriva traficului de bunuri culturale⁴, care reprezintă o etapă importantă în lupta împotriva acestui fenomen și pe care statele membre doresc să îl aprofundeze,

¹ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor referitoare la Strategia UE privind uniunea securității, COM(2020) 605 final.

² Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor referitoare la Strategia UE de combatere a criminalității organizate 2021-2025, COM/2021/170 final.

³ 9837/21.

⁴ 16107/22.

RECUNOSCÂND că traficul de bunuri culturale este o activitate profitabilă pentru criminalitatea organizată și are un impact devastator și ireversibil asupra patrimoniului cultural în interiorul și în afara UE și, prin urmare, necesită un răspuns adaptat la nivelul UE,

SUBLINIIND necesitatea de a structura răspunsul nostru în jurul îmbunătățirii prevenirii și depistării infracțiunilor de către participanții la piață și instituțiile de conservare a patrimoniului cultural, al consolidării capacităților de asigurare a respectării legii și a capacităților judiciare, al unei mai bune cooperări internaționale și al unui sprijin sporit din partea altor părți interesate esențiale, astfel cum se propune în planul de acțiune al Comisiei,

Prevenirea și depistarea traficului de bunuri culturale de către participanții la piață și instituțiile de conservare a patrimoniului cultural

AVÂND ÎN VEDERE că participanții la piața bunurilor culturale, colecționarii și instituțiile de conservare a patrimoniului cultural sunt bine poziționați pentru a contribui la prevenirea și depistarea infracțiunilor legate de bunurile culturale și, prin urmare, trebuie să cunoască legislația aplicabilă și să fie la curent cu alte instrumente fără caracter legislativ care vizează prevenirea și depistarea unor astfel de infracțiuni,

CONȘTIENT de faptul că legislația comercială a UE joacă un rol important în prevenirea și depistarea traficului de bunuri culturale, având în vedere caracterul său tipic transfrontalier,

REMARCÂND, CU TOATE ACESTE, faptul că monitorizarea și controlul comerțului cu bunuri culturale pot varia foarte mult în cadrul pieței unice, unde trasabilitatea ar trebui îmbunătățită,

SUBLINIIND necesitatea ca proprietarii sau administratorii colecțiilor publice și private să ia măsuri voluntare pentru a se proteja mai bine de infracțiunile contra patrimoniului, prin catalogarea detaliată a colecțiilor lor, de exemplu cu instrumentele existente, cum ar fi standardul Object ID al Consiliului Internațional al Muzeelor (ICOM), și printr-o mai bună raportare a infracțiunilor contra patrimoniului, astfel încât bunurile culturale furate să apară rapid și cu o descriere detaliată în bazele de date naționale privind obiectele de artă furate și în baza de date a Interpolului privind operele de artă furate,

REAMINTIND importanța crucială a anchetării rețelelor infracționale și a fluxurilor ilicite de bani din spatele cazurilor individuale de trafic, precum și faptul că chiar și bunurile culturale dobândite în mod legal pot fi utilizate în mod abuziv de către infractori pentru infracțiuni precum spălarea banilor sau finanțarea terorismului,

Consolidarea capacităților autorităților de aplicare a legii și ale sistemului judiciar

EVIDENȚIIND faptul că, în prezent, imaginea conturată pe baza informațiilor disponibile nu reflectă în mod adecvat prevalența și amploarea traficului de bunuri culturale,

AVÂND ÎN VEDERE că autoritățile publice trebuie să înțeleagă în mod corespunzător modul de operare al infractorilor, să facă schimb de informații, să fie conștiente de cerințele de cooperare în cadrul agenției și între agenții și să dispună de instrumente specifice, inclusiv de tehnologii moderne, cum ar fi programele informatice pentru înregistrarea și depistarea fluxurilor ilegale de bunuri culturale, sau echipamente de supraveghere pentru protejarea siturilor importante,

REAMINTIND necesitatea unor schimburi și a unei cooperări mai bune între autoritățile naționale specializate care se ocupă de acest domeniu de infracționalitate,

REMARCÂND că traficanții de bunuri culturale profită de existența unei incriminări ilegale a infracțiunilor relevante pe teritoriul UE,

Intensificarea cooperării internaționale și maximizarea sprijinului părților interesate

AVÂND ÎN VEDERE valoarea patrimoniului cultural pentru societate și vulnerabilitatea acestuia la prejudiciile cauzate de activități infracționale în regiunile de conflict și de criză,

SUBLINIIND necesitatea de a proteja patrimoniul cultural în zonele de conflict, în special situația specifică a Ucrainei, care necesită acțiuni suplimentare pentru protejarea patrimoniului cultural ucrainean în contextul războiului de agresiune al Rusiei,

AVÂND ÎN VEDERE gradul redus de conștientizare în rândul publicului cu privire la prejudiciile pe care le poate aduce traficul de bunuri culturale,

SALUTĂ PLANUL DE ACȚIUNE AL COMISIEI ȘI INVITĂ COMISIA SĂ ÎNTREPRINDĂ URMĂTOARELE ACȚIUNI:

1. să lanseze, în strânsă cooperare cu UNESCO, un dialog cu piața obiectelor de artă referitor la aspectele legate de protecția bunurilor culturale și comerțul cu acestea pe piața unică, inclusiv să organizeze un eveniment la nivel înalt în 2023;
2. să dezvolte și să instituie sistemul electronic pentru importul bunurilor culturale în Uniune („sistemul ICG”) și să îl extindă pentru a gestiona, de asemenea, exportul de bunuri culturale, pe baza concluziilor unui studiu de fezabilitate efectuat;
3. să continue să finanțeze dezvoltarea unor soluții pentru îmbunătățirea trasabilității și a depistării bunurilor culturale, să emită orientări pentru statele membre cu privire la crearea unor registre de vânzări (care să acopere și vânzările online), care să conțină informații detaliate privind vânzătorul și cumpărătorul, precum și cu privire la bunul cultural de vânzare, și să propună ca oricare persoană care desfășoară activități comerciale în domeniul bunurilor culturale în statele membre să aibă obligația de a păstra o evidență a tranzacțiilor cu bunuri culturale. Viitorul studiu de fezabilitate ar trebui să exploreze modalitățile concrete.
4. să examineze măsuri pentru armonizarea și interconectarea la nivelul întregii UE a bazelor de date ale statelor membre privind bunurile culturale furate – inclusiv o legătură cu baza de date a Interpolului privind operele de artă furate și cu alte baze de date relevante;
5. să coopereze cu ICOM pentru a promova Codul deontologic pentru muzee al ICOM, a îmbunătăți capacitățile și a asigura formarea personalului din muzee și instituții de patrimoniu cultural din mai multe state membre, în vederea unei mai bune înregistrări și protejări a colecțiilor acestora;
6. să identifice și să faciliteze categorii mai uniforme pentru colectarea datelor cu sprijinul Europolului, ceea ce ar putea conduce în viitor la colectarea de date la nivelul UE prin intermediul EUROSTAT;

7. să adauge traficul de bunuri culturale la cursul de inițiere dedicat ofițerilor corpului permanent pentru depistarea criminalității transfrontaliere al Frontex;
8. să evalueze instrumentele digitale de anchetă existente (inclusiv cele finanțate de Comisie) și să încurajeze accesul statelor membre la acestea și să invite Comitetul european de coordonare să evalueze dacă acest lucru poate fi sprijinit de Laboratorul de inovare al Europolului și de alte inițiative în acest domeniu;
9. să realizeze o cartografiere a legislației naționale a statelor membre care prevede incriminarea traficului ilicit de bunuri culturale și punerea în aplicare a Convenției de la Nicosia;
10. să intensifice asistența pentru protecția bunurilor culturale ucrainene împotriva distrugerii, a furtului și a exportului ilicit prin sprijinirea înregistrării și, dacă se solicită, a evacuării și a protecției fizice a colecțiilor;
11. să sporească capacitățile țărilor terțe în materie de cooperare transfrontalieră și de anchetă în domeniul spălării banilor în legătură cu bunurile culturale, în special prin extinderea domeniului de aplicare al Instrumentului global al UE pentru combaterea spălării banilor în scopul includerii Asiei și Americii Latine;
12. să ofere sprijin financiar ICOM, în vederea modernizării Observatorului ICOM, care centralizează și diseminează informații și materiale pentru înțelegerea publică internațională și orientarea politicilor în materie de protecție a bunurilor culturale;
13. să susțină UNESCO în scopul creării unui manual pentru jurnaliști privind relatarea infracțiunilor legate de patrimoniul cultural;
14. să sprijine inițiativele de implicare a tinerilor prin intermediul programului „Europa creativă”, al Corpului de solidaritate al UE și al programului Erasmus+;

INVITĂ STATELE MEMBRE:

15. să crească gradul de conștientizare pentru a se asigura că colecțiile publice și private își inventariază și își înregistrează bunurile în bazele de date relevante și raportează autorităților de aplicare a legii cazurile de infracțiuni contra patrimoniului, cu ajutorul unor standarde și instrumente convenite la nivel internațional (cum ar fi standardul Object ID, standardele pentru biblioteci și arhive sau baza de date a Interpolului privind operele de artă furate);
16. în cazul în care acestea nu există, să ia în considerare crearea și gestionarea unor baze de date naționale dedicate bunurilor culturale furate, și să le îmbunătățească pe cele existente, luând în considerare posibila interconectare cu baza de date a Interpol privind operele de artă furate;
17. să raporteze bunurile culturale furate către Interpol prin intermediul bazei sale de date privind operele de artă furate și să facă schimb de informații privind cazurile de trafic de bunuri culturale cu Europolul și Interpolul și cu alte autorități competente pentru a îmbunătăți tabloul informațiilor;
18. să consolideze cooperarea eficace și schimbul de informații între autoritățile competente și autoritățile vamale, inclusiv prin intermediul Organizației Mondiale a Vămilelor, precum și cu Comisia⁵ prin intermediul Sistemului de informații al vămilelor, pentru a combate fraudă legată de bunurile culturale și alte infracțiuni;
19. să identifice, să evalueze și să înțeleagă riscurile traficului de bunuri culturale în contextul spălării banilor și al finanțării terorismului, în cadrul evaluării naționale a riscurilor, realizată în temeiul legislației privind combaterea spălării banilor, precum și să adopte măsuri adecvate în vederea atenuării acestor riscuri;
20. să crească gradul de conștientizare și să emită orientări pentru sectorul privat cu privire la cea mai bună modalitate prin care acesta să-și poată îndeplini obligațiile de prevenire a spălării banilor și a finanțării terorismului, în cooperare cu autoritățile competente;

⁵ A se vedea Regulamentul (CE) nr. 515/97 al Consiliului din 13 martie 1997 privind asistența reciprocă între autoritățile administrative ale statelor membre și cooperarea dintre acestea și Comisia în vederea asigurării aplicării corespunzătoare a legislației din domeniile vamal și agricol, JO L 82, 22.3.1997, p. 1-16.

21. să îmbunătățească cooperarea dintre entitățile obligate de pe piața bunurilor de artă și a antichităților, sectorul financiar, unitățile de informații financiare și autoritățile specializate de aplicare a legii, care pot include autoritățile vamale și autoritățile competente în materie de combatere a traficului de bunuri culturale prin schimbul de cunoștințe și formarea în comun cu privire la riscurile și tipurile de activități ilegale legate de bunurile culturale, ținând seama, totodată, de posibilitățile de cooperare între entitățile publice și cele private, precum și prin luarea în considerare a creării unui sistem de alertă specific sau a unor profiluri de risc atunci când bunurile culturale sunt implicate în tranzacții financiare, gajuri, împrumuturi sau obligațiuni;
22. să încurajeze respectarea obligației de diligență necesară și a transparenței tranzacțiilor, în conformitate cu Codul deontologic internațional pentru comercianții de bunuri culturale, elaborat de UNESCO, și Codul deontologic pentru muzee al ICOM;
23. să maximizeze potențialul EMPACT pentru cazurile de trafic de bunuri culturale, inclusiv în ceea ce privește anchetele referitoare la rețelele infracționale și fluxurile ilicite de bani implicate;
24. să profite pe deplin de sprijinul și expertiza Europolului și Eurojustului în vederea asigurării respectării legii și pentru cooperarea judiciară la nivel transfrontalier;
25. dacă se consideră necesar, să asigure consolidarea adecvată a capacităților autorităților naționale de aplicare a legii și ale autorităților judiciare, de exemplu prin înființarea și formarea unor unități specializate de aplicare a legii și a unor rezerve specializate de procurori, precum și prin asigurarea unei formări de bază pentru ofițerii de poliție, ofițerii vamali și polițiștii de frontieră care participă la verificări de rutină;
26. să aibă în vedere încheierea unor memorandumuri de înțelegere între autoritățile relevante de aplicare a legii și instituțiile relevante din domeniul patrimoniului cultural pentru a asigura manipularea și depozitarea adecvată a bunurilor culturale sechestrate sau confiscate;

27. să aibă în vedere semnarea, ratificarea și punerea în aplicare a Convenției de la Nicosia a Consiliului Europei privind „infrațiunile asupra bunurilor culturale” sau punerea în aplicare a principiilor acesteia, în cazul în care acest lucru este considerat mai adecvat;
28. să aibă în vedere semnarea și ratificarea Convenției UNESCO din 1970 privind mijloacele de interzicere și prevenire a importului, exportului și transferului ilicit de proprietate culturală, precum și ale Convenției UNIDROIT din 1995 privind bunurile culturale furate sau exportate ilegal;
29. să exploreze măsuri de returnare a unui obiect furat proprietarului legal, indiferent de termenul de prescripție pentru răspunderea penală;

ÎNCURAJEAZĂ STATELE MEMBRE, ÎN COOPERARE CU COMISIA:

30. să sprijine consolidarea și continuitatea rețelei EU CULTNET în vederea valorificării la maximum a potențialului acesteia, inclusiv prin detașarea de personal adecvat în vederea creării unui punct de contact al EU CULTNET în cadrul Europolului, cu scopul de a coordona activitățile comune, de a stabili legături cu actorii internaționali și de a contribui la activitatea operațională și strategică de combatere a traficului de bunuri culturale, precum și prin elaborarea de măsuri comune, cum ar fi îmbunătățirea accesului rapid al autorităților de aplicare a legii la expertiza necesară a arheologilor sau a profesioniștilor din domeniul patrimoniului cultural; ar trebui avută în vedere finanțarea pe termen lung a punctului de contact;
31. să continue punerea în aplicare a Concluziilor Consiliului referitoare la abordarea UE privind patrimoniul cultural în situații de conflict și criză⁶ și să continue monitorizarea progreselor înregistrate;
32. să pună în aplicare Rezoluția Consiliului privind Planul de lucru al UE în domeniul culturii pentru perioada 2023-2026 prin sprijinirea schimbului de informații între profesioniștii din domeniul patrimoniului cultural și autoritățile competente în materie de combatere a traficului de bunuri culturale prin intermediul unei serii de ateliere și activități de învățare reciprocă;

⁶ 9837/21.

33. să creeze o rețea de profesioniști din domeniul patrimoniului cultural și de arheologi capabili să ofere expertiză pentru a contribui la anchetele penale, care să beneficieze de coordonarea de către punctul de contact EU CULTNET din cadrul Europolului și de implicarea, după caz, în cadrul EMPACT. Comisia este invitată să sprijine rețeaua, în măsura în care este necesar;
 34. să aibă în vedere crearea unui motor de căutare specific pentru a detecta traficul de bunuri culturale sau posibilitățile de combinare a capacităților/bazelor de date informatice existente, în cooperare cu Laboratorul de inovare al Europolului, în urma unui aviz pozitiv al Comitetului european de coordonare al laboratorului de inovare, pentru a realiza un instrument informatic cuprinzător pentru analiza obiectelor culturale comercializate;
 35. ținând seama în mod corespunzător de lucrările în curs în acest domeniu, să ia în considerare rolul tokenurilor nefungibile (NFT) în lupta împotriva traficului de bunuri culturale, în special în ceea ce privește tranzacțiile care implică opere de artă digitale;
 36. să monitorizeze și să evalueze punerea în aplicare a acțiunilor din prezentele concluzii ale Consiliului după cinci ani de la adoptare.
-